

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za slovenistiko

Klara Širovnik

**Bibliografija leposlovja v časopisu *Primorski list* med letoma 1893
in 1913**

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik

Ljubljana, 2020

Brez staršev me ne bi bilo. Tudi diplomske naloge ne. Hvala.

Izvleček

Časopis *Primorski list* je izhajal med letoma 1893 in 1913, sprva v Trstu, kasneje pa v Gorici. V diplomskem delu predstavljam bibliografijo leposlovja, ki se je v njem pojavljalo. Hkrati poskušam orisati družbene razmere, ki so vplivala na uredniško politiko *Primorskega lista*, posledično pa tudi na izbiro objavljenega leposlovja. Glavni namen raziskave je sicer bila postavitev bibliografije na Wikivir. Besedila med letoma 1893 in 1901 sem tja v celoti prepisovala kar sama, upam pa, da se bodo sčasoma tam pojavila še ostala. Drugi del diplomskega dela sem namenila statistični analizi pridobljenih podatkov.

Ključne besede: časopis Primorski list, bibliografija, podlistek, leposlovje, Wikivir

Abstract

Newspaper *Primorski list* has been published from year 1893 to 1913, first in Trieste and later in Gorizia. In this diploma work, I am presenting the bibliography of literary works published in Primorski list. Additionally, I am trying to outline the social conditions of the time, that have influenced editorial policies of the newspaper and consequently affected the selection of published works. The main goal of research was placement of bibliography on the site Wikivir. Texts from years between 1893 and 1901 have been copied onto Wikivir. In time, hopefully, the texts from remaining years will follow. The second part of diploma work consists of statistical analysis of the acquired data.

Key words: newspaper Primorski list, bibliography, feuilleton, literature, Wikisource

Kazalo

1 Uvod.....	7
2 Družbeni vplivi na nastanek in razvoj Primorskega lista.....	7
3 Oblika in značaj Primorskega lista.....	11
3.1 Listek v Primorskem listu.....	12
4 Analiza leposlovja v <i>Primorskem listu</i>	14
4.1 Zvrsti in vrste leposlovja.....	16
4.2 Avtorstvo.....	18
4.3 Prevedeno leposlovje in nadaljevanja.....	22
5 Zaključek.....	23
6 Bibliografija leposlovja v Primorskem listu.....	24
7 Viri in literatura.....	40

Kazalo slik

Slika 1: Naslovnica iz leta 1893.....	9
Slika 2: Šaljiv zapis iz leta 1901.....	10
Slika 3: Satira, uperjena proti liberalcem, objavljena leta 1901.....	10
Slika 4: Prva opažena rubrika Listek v Primorskem listu (številka 3, leto 1893).....	13
Slika 5: Papežu posvečena pesem v 4. številki leta 1893.....	15
Slika 6: Obvestilo o smrti Andreja Marušiča.....	20

Kazalo grafov

Graf 1: Število izdaj Primorskega lista po posameznih letih.....	12
Graf 2: Seštevek števil, v katerih se podlistek ne pojavi.....	13
Graf 3: Razmerje med vsemi besedili v podlistku, leposlovjem v podlistku in leposlovjem, objavljenem izven podlistka.....	15
Graf 4: Delež posameznih literarnih zvrsti v Primorskem listu.....	16
Graf 5: Razmerje med podpisanimi in anonimnimi besedili.....	19
Graf 6: Razmerje med podpisanimi avtorji.....	19
Graf 7: Jeziki izvirmikov.....	22

Kazalo tabel

Tabela 1: Vrstne oznake leposlovnih del.	17
tabela 2: Seznam podpisanih avtorjev. Avtorice so označene z odebeljenim tiskom.	21
tabela 3: Avtorji izvirnikov in slovenski prevajalci.	22

1 Uvod

Časopis *Primorski list* je začel izhajati leta 1893. To je bilo obdobje počasnega razkola med klerikalnim in liberalnim taborom, vsaka od struj pa je svojo ideologijo razširjala z lastnimi množičnimi občili. Nastanek ideološko obarvanih časopisov, kakršen je *Primorski list*, je bila logična in pričakovana posledica hitrega spreminjanja politične krajine. Ker je v tistem času goriški politični katolicizem nastopal neenotno, pa je bil *Primorski list* za njegove najbolj konservativne pripadnike še toliko bolj pomemben.

Večkrat mesečno je sprva izhajal v Trstu, leta 1894 pa se je njegov sedež premaknil v Gorico. V glavnini je *Primorski list* vseboval novice in zgodbe s področja Severne Primorske, vseeno pa so na njegovih straneh mesto našle tudi novice iz drugih krajev, kjer so živeli Slovenci. Z izhajanjem je prenehal leta 1913.

Ker so časopisi pravzaprav zapisi o času, je analiza starih pomembna za razumevanje preteklih obdobj. Konec koncev pa nam o splošnem vzdušju določenega dela zgodovine veliko pove tudi leposlovje v časopisu, ki priča o ideološki prepojenosti uredniške politike. Zanimivo je, kako uspešno se lahko ideologija reproducira prav z zgodbami, pesmimi in igrami.

Delo je potekalo v dveh korakih. Najprej sem pregledala vse številke *Primorskega lista*, ki so objavljene v Digitalni knjižnici Slovenije (dLib). Žal niso ohranjene prav vse številke tega časopisa. Bibliografijo sem v kronološkem redu nato prenesla na Wikivir in jo opremila s povezavami do ustreznih številke *Primorskega lista*. Ob tem sem na Wikivir v celoti postavila tudi najdena leposlovna besedila iz prvih sedmih let izhajanja, saj sta me zelo zanimali vsebina in narava posameznih leposlovnih del. V bibliografijo diplomske naloge sem vključila tudi polliterarne objave in jih označila z zvezdico (*)¹.

Na koncu sem opravila še statistično analizo zbranih podatkov. Opazovala sem razmerje med leposlovjem in ostalimi objavami v rubriki Listek, razmerje med vrstami in zvrstmi leposlovnih del in način (ne)podpisovanja avtorjev posameznih besedil. Popisala sem tudi prevajalce, obenem pa opazovala, kakšno je razmerje med jeziki besedil izvornikov.

2 Družbeni vplivi na nastanek in razvoj Primorskega lista

Goriška je že več desetletij območje političnih napetosti. V drugi polovici 19. stoletja je bila sestavni del vprašanja Zedinjene Slovenije, na italijanski strani pa se je v istem času (kot nekakšna protiutež) vzpostavila dilema vzhodne meje. Obe polemiki sta vodili k narodnostnim

¹ Polliterarnih objav nisem navedla v bibliografiji na Wikiviru.

konfliktom na širšem ozemeljskem prostoru (Marušič 2005: 8). Težke družbene razmere je na lastni koži izkusilo 11 odstotkov vseh Slovencev takratnega časa, prav toliko jih je v drugi polovici 19. stoletja namreč živelo na Goriškem (še dva odstotka jih je bivalo v Trstu, po trije pa v Lombardsko-beneškem kraljestvu in na območju Istre) (Marušič 2005: 8–9). Razmere so bile za tam živeče Slovence polne preizkušenj, narodnostna nasprotja so imela namreč tudi lokalne posebnosti. Na gospodarsko močnejših nižinah so bivali predvsem Italijani in Furlani, na višjih predelih pa izključno Slovenci (prav tam). To se je odražalo v njihovi (slabši) finančni situiranosti in v večjem splošnem pomanjkanju.

Sicer pa je v 90. letih politično življenje na Slovenskem začelo dobivati drugačno podobo. Ker se je s počasnim uveljavljanjem splošne volilne pravice razširil krog ljudi, ki so lahko sodelovali pri odločanju, so se začele na politični parket počasi pomikati tudi kmečke in delavske skupine; posledično so nastajale nove struje in politične orientacije. Če je v politiki torej dotlej prednjačil (vsaj na videz) enoten tabor, sta iz njega na tej točki izstopili dve nasprotni stranki: klerikalna in liberalna. Boj med strankami je postal tako oster, da v začetku 20. stoletja v praksi dejansko niso bile več mogoče osebne volilne kandidature; prodrli si lahko le ob podpori stranke (Melik 1966: 245–246).

Okoli leta 1890 sta zaradi razkroja pretekle politične enotnosti nastala Katoliško politično društvo ter njemu nasprotno liberalno Slovensko društvo (Melik 1966: 271–272). Katoliško društvo, pomembno tudi za delovanje *Primorskega lista*, se je kasneje preimenovalo v Katoliško narodno stranko, leta 1905 pa v Slovensko ljudsko stranko. Naslanjali so se predvsem na kmečke množice, njihova vodilna sila pa je bila duhovščina. Svoj program so zgradili na resoluciji prvega katoliškega shoda; prizadevali so si za življenje v skladu z načeli katoliške vere, obenem pa težili k uvedbi vrste zakonov v korist kmetu, denimo k pospeševanju razvoja zadružništva. Melik (1966: 273) piše, da je bilo zanje bistveno slovensko ljudstvo rešiti in odvrniti od liberalizma, ga obvarovati pred socialno demokracijo in ohraniti v zvestobi katoliških načel, pokornosti bogu, cerkvi, cesarju in državi.

Podobno izraženo ideološko usmerjenost lahko opazimo že na naslovnici ene od prvih števil *Primorskega lista*. V desnem kotičku tiči dobro znan slogan: »Vse za vero, dom, cesarja.«

Slika 1: Naslovnica iz leta 1893

Do preobrata leta 1889 pa ni prišlo nepričakovano. Anton Mahnič, na goriškem Krasu rojeni teolog, škof in literarni ustvarjalec, je v *Rimskem katoliku* najprej grobo napadel tako imenovani »katoliški liberalizem« in z njim tudi Antona Gregoriča, pri teh napadih pa si je kot zaveznika pridobil Josipa Tonklija. Spor se je odrazil pri menjavi uredništva osrednjega lista *Soča*. Gregorčič je marca 1891 na državnozbornih volitvah premagal Tonklija, vodstvo slovenske politike pa je tako prevzel »liberalnejši« Gregorčičev krog, ki je s seboj potegnil tudi *Sočo* (Marušič 2005: 323). Mahnič je nato nadaljeval z izdajanjem svojega *Rimskega katolika* in doživel »potrditev« leta 1892, ko je prišlo do sklica prvega katoliškega shoda, ki je vplival na poživitev konservativnih sil na Primorskem. Mladi konservativni klerikalci, imenovani tudi »novostrujarji«, so se začeli zbirati pri *Primorskem listu*, že v izhodišču pa so napovedali, da bo program njihovega ustvarjanja sledil smernicam prvega slovenskega katoliškega shoda. Leta 1902 (ob desetletnici izhajanja) najdemo v *Primorskem listu* takšen spomin na »rojstvo« časopisa:

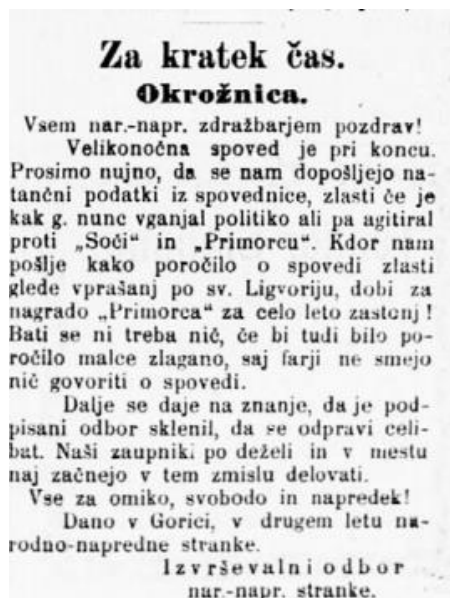
Veseli smo se vračali s 1. katoliškega shoda septembra meseca 1892. Slišali smo krepke besede slovenskih škofov, ki so nas potrdile in navdušile. Gredoč smo se pogovarjali – tržaški in goriški rodoljubje –, kaj bi se dalo storiti v prosep katoliške zavesti na Primorskem. »Nekaj je treba začeti,« ponavljali smo eden za drugim. »Če ne boste vi, bomo mi,« zagotavljali so tržaški gospodje. Tako se je tudi zgodilo. Tržaški gospodje so se zbrali in so sklenili izdavanje slovenskega katoliškega glasila za Slovence na Primorskem. Dali so mu ime »Primorski List.« (Primorski list 1902: 1)

Iz Trsta se je moral časnik kmalu preseliti v Gorico, glavni razlog pa je bila preselitev urednika Ivana Slavca na Repentabor za župnika (Marušič 2005: 325). V Gorici je od 20. 9. 1894 časopis začel izhajati pod uredniško taktirko Josipa Marušiča, *Soča* pa je v njem takoj prepoznala »primorsko verzijo« *Slovenca* (Marušič 2005: 326).

Tudi pri *Primorskem listu* so nemudoma začeli z glasnimi polemikami do društva Sloga, Antona Gregorčiča in do časnika *Soča*. Bojevitost ni bila izražena zgolj v rubrikah z »resnejšimi« novicami; radi so si jih privoščili tudi v zabavnih in satiričnih vrsticah.

Slika 2: Šaljiv zapis iz leta 1901

Slika 3: Satira, uperjena proti liberalcem, objavljena leta 1901

Ob koncu stoletja se je začela na Goriško širiti tudi delavska, socialno-demokratska stranka. Na volitvah se je prvič izpostavila 10. marca 1897, a ni bila tako močna, da bi jo morali obravnavati kot pomembnega tvorca dogajanja. Je pa bila njena prisotnost priložnost k premisleku o moči obeh vodilnih struj in o njunem lastnem poslanstvu. Delavska stranka je bila sicer del klerikalne

organizacije, a njo niso bili povsem istovetni (če bi bili, potem goriškim krščanskim socialcem ob *Primorskem listu* ne bi bilo treba izdajati lastnega glasila *Delavski prijatelj*) (Marušič 2005: 341). Obenem je delavska struja postala »vmesni člen« v obračunavanjih med liberalnim in klerikalnim taborom (prav tam).

Zdaj je že očitno, da je na *Primorski list* in njegovo ustvarjanje odločilno vplivala tudi cerkev. Od srede 18. stoletja so bila vsa verska dogajanja na Goriškem osredinjena na delovanje goriške nadškofije. Njena ustanovitev je bila ena od potez Marije Terezije, z izjemo ozemlja ljubljanske škofije pa je novi goriški nadškofiji pripadalo slovensko ozemlje južno od Drave (Marušič 2005: 66). Cerkev je bila obenem osnovni gradnik življenja celotne skupnosti (Marušič 2005: 66–67). Jožefinske reforme so nadalje privedle do ukinitve goriške nadškofije, ustanovili so novo škofijo v Gradišču ob Soči, po smrti Jožefa II. pa so sedež preselili v Gorico, poslej se imenuje goriško-gradiška (prav tam).

Goriško bogoslovje je bilo do razpada habsburške monarhije edina visoka šola v Avstrijskem primorju. Tu so se med drugim šolali tudi Andrej Marušič, Simon Gregorčič in Anton Mahnič (Marušič 2005: 68). Marušič in Gregorčič sta objavljala tudi v *Primorskem listu*.

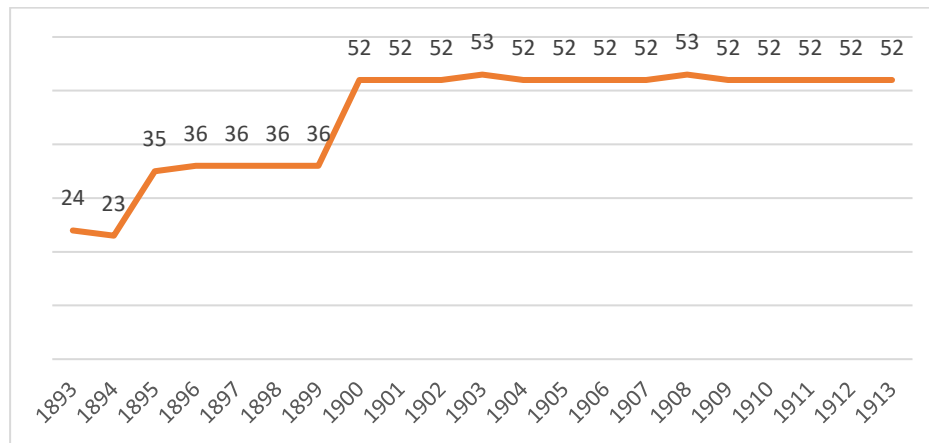
3 Oblika in značaj Primorskega lista

Primorski list je zanimiv že zaradi svoje globoko zakoreninjene ideološke usmeritve, ki ji zvesto sledijo prav vse vsebine časopisa. Natančneje: naklonjenost klerikalni struji se izkazuje v poročanju o politiki, gospodarstvu in družbi, nenazadnje pa tudi v izbiri leposlovja, ki ga je uredništvo vključevalo na svoje strani. Časopis je izhajal med letoma 1893 in 1913, se pravi 21 let. V tem času se je na ozemeljskem območju, ki ga je pokrivalo poročanje *Primorskega lista*, spremenilo veliko. Na svoje strani je časopis z leti posledično sprejemal nove rubrike in podrubrike, obenem pa povečal tudi svoj obseg in pogostost izhajanja.

Med raziskovanjem sem z žalostjo ugotovila, da na portalu dLib niso dostopne prav vse številke *Primorskega lista* (v povprečju manjkajo okoli tri številke na posamezni letnik).² Kljub temu pa je mogoče zaznati, da se je iz časopisa, ki je sprva izhajal dvakrat mesečno, *Primorski list* kmalu prelevil v tednik. Med redno zastopane rubrike časopisa lahko prištejemo Politični pregled, Dopise, Novice, Kratek čas in Iz okraja. V slednji rubriki so svoj prostor zmerom našle novičke iz manjših primorskih okrajev (denimo iz tolminskega, komenskega in ajdovskega), občasno pa tudi kakšno krajše leposlovno delo, ki ga je ustvaril (ljubiteljski) krajevni pisec. V

² Izračunano je povprečno število manjkajočih letnikov, vendar so »luknje« med leti razpršene neenakomerno (ponekod ne manjka nobena številka časopisa, v letu 1895 pa jih manjka celo 18).

prvih letih je bil *Primorski list* sicer dolg okoli osem strani, tudi priloge so izhajale precej pogosto,³ okoli leta 1895 se je začasno skrajšal na štiri strani, obseg pa se je kmalu spet povečal in v končni fazi skupno dosegel tudi 12 strani. Prvo (in edino) »literarno prilogo« sem zaznala v letu 1902, okoli leta 1907 se začnejo v časopisu redno pojavljati »volilne priloge«, ki obširneje informirajo o strankarskih kandidatih, od leta 1908 pa je prilogo mogoče najti v skorajda vsakem izvodu časopisa.

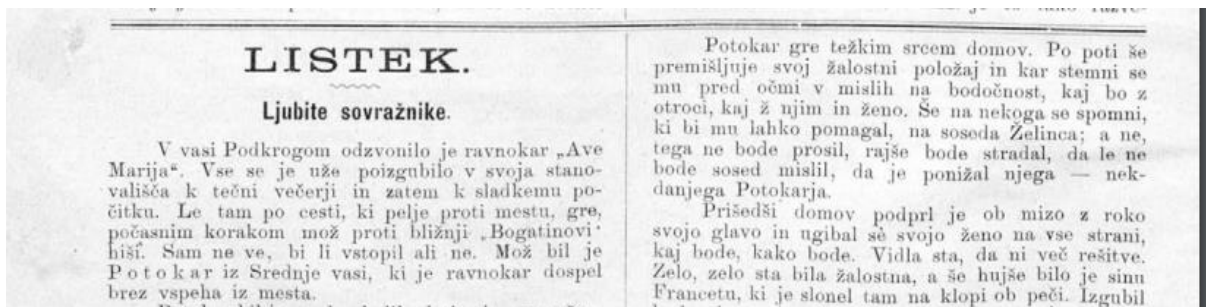

Graf 1: Število izdaj Primorskega lista po posameznih letih

3.1 Listek v Primorskem listu

Nekatere rubrike so bile v *Primorskem listu* prisotne vse od začetka izhajanja. Ena od njih je tudi rubrika Listek. Kar v svojem prispevku o začetkih slovenskega feljtonskega romana o listkih zapiše Miran Hladnik (2014: 123–130), dobro opiše tudi njegovo pozicijo v *Primorskem listu*. Najpogosteje se namreč pojavlja na dnu druge strani, nekajkrat pa se raztegne tudi na konec tretje ali celo četrte strani. Obenem je najpogosteje sestavljen iz treh, včasih tudi več ali manj stolpcev, ki so od drugih besedil ločeni z vodoravno črto. Vsebuje enega ali več prispevkov, ki so ali pa niso zaključeni; v veliko primerih gre tudi za prispevke, ki se nadaljujejo v (več) naslednjih izvodih časopisa, na to pa opozarjajo končni navedki kot denimo »dalje prihodnjič« ali »se nadaljuje« (Hladnik 2014: 123–130). Obenem je v največ primerih rubrika vedno dosledno označena z naslovom Listek; pri svoji raziskavi pa sem opazila tudi, da pri peščici prispevkov podlistek ni posebej označen z naslovom Listek, je pa od ostalih rubrik ločen z edinstveno odebeljeno črto, ki ne zaznamuje nobene druge rubrike. V svoji analizi sem k podlistku zato prištevala tudi enote časopisa, ki niso bile označene z besedo z naslovom Listek, vendar na to sekcijo nakazuje forma časopisa.

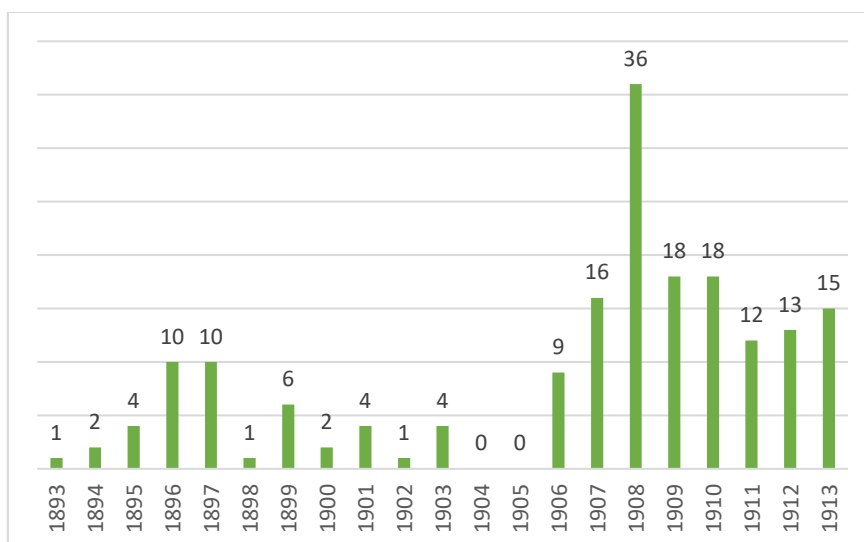
³ Med 22 analiziranimi številkami jih ima v letu 1893 prilogo 5.

Slika 4: Prva opažena rubrika Listek v Primorskem listu (številka 3, leto 1893)

Z ozirom na Kmecla (1995: 289), ki navaja, da je običajna funkcija časnika, da naglo in kakovostno informira o dnevni politični novici, je branje pod črto tudi v *Primorskem listu* pogosto njegova protitež: leposlovje je predvsem šaljivo in vzgojno razlaganje svežih dogodkov, družbenih afer, političnih napetosti, pogosto pa tudi komična satira (Kmecl 1995: 289).

Podlistek pa se ne pojavlja v vsaki številki časopisa. Do izostankov največkrat pride takrat, ko ga izrinejo drugi pomembni aktualni dogodki, recimo pomembna smrt, državnozbornske volitve in podobno. Čeprav že sama »odcepljenost« podlistka nakazuje na to, da se v njem nahaja nekoliko drugačna vsebina (Hladnik 2014: 123–130), se v tej rubriki pogosto pojavljajo tudi neliterarne vsebine. V *Primorskem listu* gre v takšnih primerih največkrat kar za osmrtnice pomembnih funkcionarjev ali pa za neposredne aktualnopolitične akcije, kot denimo blatenje socialistov, liberalcev in nevernikov.

Graf 2: Seštevek števil, v katerih se rubrika Listek ne pojavi

4 Analiza leposlovja v *Primorskem listu*

Med slovenskimi pisatelji se je sredi prejšnjega stoletja vnelo pomembno vprašanje. Spraševali so se, ali bi bilo treba pisati za kmečkega bralca ali za »še nastajajočega« slovenskega meščana. Leposlovje, vključeno v *Primorski list*, se v največ primerih naslanja na prvo skupino, se pravi na kmečkega bralca, kar je nedvomno skladno tudi s politično usmeritvijo časopisa. Poljudna literatura, kakršno najdemo v *Primorskem listu*, je torej namenjena preprostemu bralcu, ki je drugačen od šolanega, posledično pa so drugačni tudi njegove estetske zahteve in pričakovanja (Kmecl 1995: 310). Zdi se mi, da je v leposlovnih besedilih viden tudi književni program, ki se je razvijal sočasno; gre za program Mohorjeve družbe. Ta je v želji po skrbi za preprostega bralca oblikovala poseben tip pripovedi, imenovan večerniška povest oziroma mohorjanka (prav tam). Mohorjanke namreč »pripovedujejo vesele in žalostne dogodke iz človeškega življenja, kako bog vse dobro plačuje, vse hudo pa kaznuje,« ter bralcu kažejo »pravo pot«. Pripoved je torej zanimiva, hkrati pa krščansko vzgojna in praktično poučna (Kmecl 1995: 310). Prav takšno je tudi leposlovje v *Primorskem listu*.

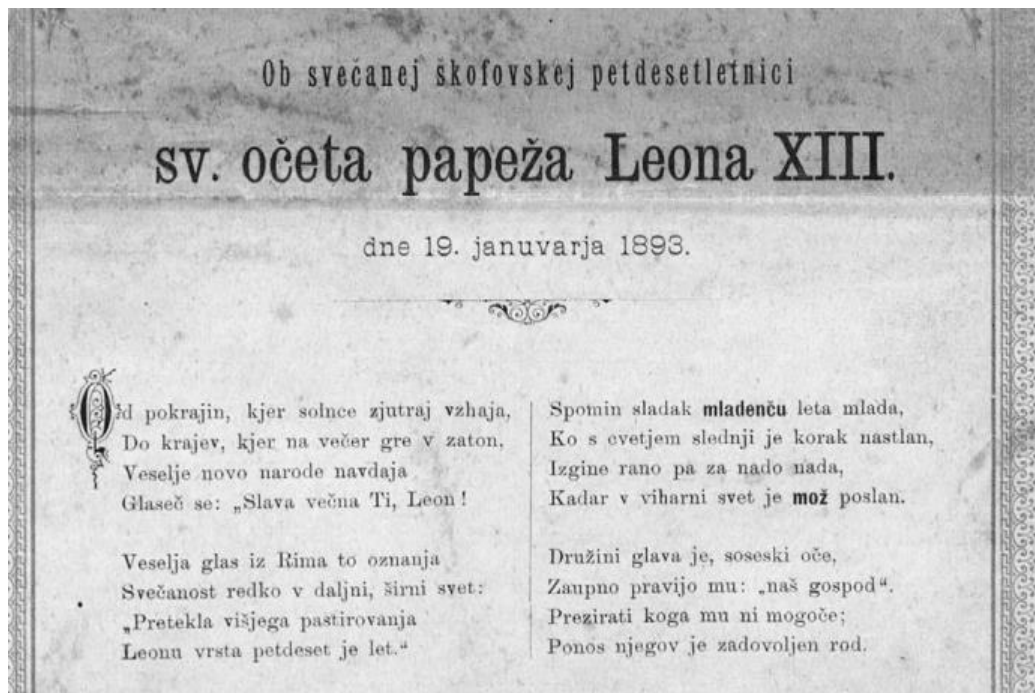
Naj zapisano podkrepim še s primeroma, ki lepo orišeta splošno sliko leposlovja v analiziranem časopisu.

Kratka zgodba *Slaba vzgoja* je v podlistku izšla 5. junija 1893. Avtor je anonimen, delo nima niti vrstne oznake. Kot nakazuje že naslov, zgodba govori o posledicah »nečiste« in »brezverne« vzgoje. Takole gre: premožnemu kmetu Jožetu in njegovi ženi se je rodila bistra hčerka. Čeprav sta bila zakonca vestna in priljudna, nista imela vere in ljubezni do Boga, celo novorojenke nista želela krstiti, a so ju v to (hvala bogu) prepričali sorodniki. Dekle odraste in se zaplete v pregrešno afero z nekim trgovcem, starši pa zaradi sramote privolijo v poroko. A mladenič dekleta pravzaprav ne želi vzeti za ženo – na poročni dan si je za debelo smreko razstrelil glavo. Ko dekle izve za to tragedijo, hudo zboli in si nikoli ne opomore. »Glejte, kam pripelje človeka življenje brez vere, brez Boga,« svari zgodba. Če bralci otrok ne bodo vzgajali pobožno, se bodo ti zapletli v afere, njihov ljubljani sokrivec si bo pred poroko vzel življenje, potomci pa bodo smrtno zboleli, sporoča.

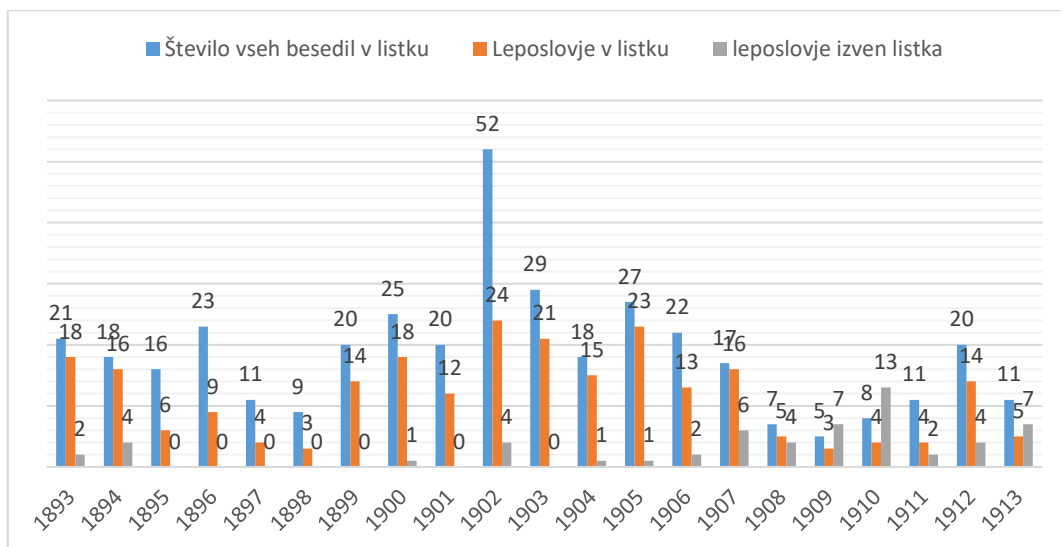
Druga, prav tako anonimna zgodba je izšla 5. marca istega leta. V *Poročnih vencih* neimenovan avtor bralce svari pred nevarnostjo plesov in zabav. Torej: dve ženi razpravljata o hčerah. Prva bo svojo poslala na vaški ples, druga pa ne, saj se to ne spodobi. Medtem ko je drugo dekle molilo v cerkvi, se je prvo – pod materino prisilo – odpravilo na ples, v resnici pa si je s svojo tovarišico želelo stopiti v redovniške vrste. A glej nesrečo! Na plesišču se je dekle prehladilo;

poklicali so zdravnika, ki je žalostno zmajal z glavo in materi tihoma povedal, da se je bati hude pljučnice. Dekle je naposled umrlo – kriv je bil ples.

Kar od leposlovja v *Primorskem listu* ni vzgojno, je v veliki meri posvečeno kateremu od slovečih cerkvenih veljakov. Gre za zapise ob prevzemu položaja, ob smrti, godu in podobno. Seveda so se tovrstne vsebine pojavljale tudi zunaj podlistka, največkrat pa kar na naslovnici časopisa.

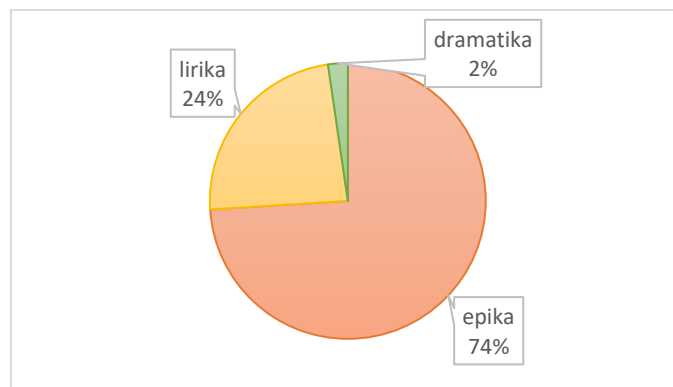
Slika 5: Papežu posvečena pesem v 4. številki leta 1893

Graf 3: Razmerje med vsemi besedili v podlistku, leposlovjem v podlistku in leposlovjem, objavljenem izven podlistka

4.1 Zvrsti in vrste leposlovja

V svoji analizi sem opazovala tudi, katerim zvrstem pripadajo najdena leposlovna besedila. Pri tem sem upoštevala Kmeclovo opredelitev, da je dramatika zasnovana na pogovorih med neposredno prisotnimi in delujočimi osebami; epika govorno upodablja svet v njegovem spreminjanju (različni načini govora se v njej prepletajo, vezivo pri tem pa je pripovedovalčevo poročanje); pri poeziji gre največkrat za osebno izpovedovanje (Kmecl 1995: 231). Ugotovila sem, da močno prednjačijo epska pripovedna besedila, ki jih je kar 225, to pa predstavlja 74 odstotkov celotnega »opusa« *Primorskega lista*. Sledi poezija z 72 besedili (24 odstotkov) in dramatika s 7 besedili (oziroma dvema odstotkoma).

Graf 4: Delež posameznih literarnih zvrsti v Primorskem listu

Pri razvrstitvi leposlovnih besedil glede na vrsto vrstnih oznak nisem določala samostojno, temveč sem upoštevala oznake, ki so jih avtorji zapisali v nadnaslovu, v podnaslovu in celo v naslovu. Večina pregledanega leposlovja nima vrstne oznake, od 304 objavljenih del jih je označenih zgolj 51 (kar predstavlja okoli 17 odstotkov).

Med 51 leposlovnimi deli, ki imajo vrstno oznako, se je tako pojavilo 16 različnih vrstnih oznak. Zanimivo je, da so vrstne oznake precej običajne in uveljavljene. To me je presenetilo, saj Kocijan (1983: 16) na drugi strani navaja, da avtorjem v drugi polovici 19. stoletja za označevanje kratkih pripovedi običajno niso bile dovolj uveljavljene vrstne oznake in so si jih po potrebi raje izmišljevali sami. Tako so bojda poskušali usmeriti pričakovanja bralcev na »tiste lastnosti, ki so se jim zdele v pripovedih najpomembnejše in ki jih tradicionalno označevanje ne bi moglo poudariti« (prav tam).

Sicer pa se pri pripovednih besedilih največkrat pojavi oznaka »resnična dogodba«, pogosti sta tudi slika in črtica; pri poeziji je največ psalmov, dramska dela (skupno jih je bilo 7) pa so v dveh primerih označena z »igra« (eden od teh je združen še z dopolnilom »s petjem«); pojavljata

pa se še oznaki »dramska sličica« in »burka«, ki zaobjema podkrepljeno šaljivost in skorajda grobo komiko.

Vrstna oznaka	Število leposlovnih del (51)
Resnična dogodba	11
Slika	9
Črtica	6
Pravljica	4
Povest	2
Pripovedka	2
Prilika	2
Humoreska	2
Idila	1
Psalm	3
Pesem	2
Hvalospev	2
Sonet	1
Dramska sličica	1
Igra	2
Burka	1

Tabela 1: Vrstne oznake leposlovnih del

Zunaj neposredno izraženih vrstnih oznak pa sem (pri tistih besedilih, ki je nimajo) – z ozirom na njihovo stilno in tematsko homogenost – vseeno razmišljala, v katero literarno vrsto bi jih lahko umestila. V prvi vrsti se v *Primorskem listu* po moji presoji pojavlja veliko anekdot, se pravi najkrajših možnih povzetkov dogajanja brez podrobnega označevanja oseb (Kmecl 1995: 288). V vzgojnem smislu se lahko anekdota sicer pojavi tudi kot eksempl, ki ga pisec ustvari, da bi versko poučni in vzgojni nauk svojemu poslušalcu napravil zanimivejše, prav zato pa vanj zapleta različne kratke zgodbe; pravzaprav gre po Kmeclu pri eksemplu za kratko pripoved z negativnim ali pozitivnim zgledom človeškega obnašanja, za ponazoritev dogmatičnega nauka po obrazcu: kakor kaže ta zgodbica se je treba (ali pa se ni treba) obnašati (prav tam). Prav o tej opredelitvi podobnih pripovedih, ki se pojavljajo v *Primorskem listu*, sem pisala že na začetku tretjega poglavja.

Širše gledano pa je prevladujoča literarna vrsta v *Primorskem listu* kratka pripoved, ki se v časopisih tudi v splošnem pojavlja najpogosteje. Ker kratke pripovedi izhajajo redno, pisca pravzaprav silijo v šablonsko in ponavljajoče pisanje z obveznimi snovnimi in tematskimi sestavinami (Kmecl 1995: 288). Spet se lahko obrnemo k črno-belemu ločevanju med dobrimi

in zlimi dejanji, ki se pojavljajo pri zgodbah, opisanih v tretjem poglavju. Te bralce namreč učijo, kako živeti.

Ob identifikaciji in razporejanju najdenih besedil sem upoštevala, da obstaja razlika med »poučnostjo« in »vzgojnostjo«. Poučnost obogati znanje, vzgojnost pa oblikuje obnašanje, pojasnjuje Kmecl (1995: 309). Vzgojne zgodbe, kakršne so eksempli, sem vključila v analizo besedil, daljše poučne pa sem v bibliografijo navedla kot polliterarne in jih označila z zvezdico (*). V poučni ali didaktični književnosti se čista mimezis namreč križa s praktičnimi nameni, zato je takšno besedilo zmes poezije in retorike (prav tam). Med taka besedila lahko med drugim prištevamo potopise, ki so lahko tudi kanček leposlovni, saj poleg suhega opisa poti opisujejo tudi dogajanja, navade in ljudi. Med take lahko v *Primorskem listu* denimo umestimo *Cesto na levem bregu Soče* (leto 1896, gre za potopisno črtico), *Spomine s pota* (avtorja I. V. Milana, spomini se raztezajo med letoma 1904 in 1905) in *Mojo pot na Krn* (avtorja Vozirada iz leta 1903). Mejo strokovnosti in gole praktičnosti v veliko primerih prestopijo tudi življenjepisi, ki so polni esejističnih vložkov. Mednje med drugim umešam *Stoletnico smrti Ludovika XVI.* (iz leta 1893, gre za življenjepis, ki pa se izmuzne zgodovinopisni-biografski zgradbi in ima literarni učinek), pa tudi *Dogodbico iz življenja kardinala Messie* (iz leta 1893).

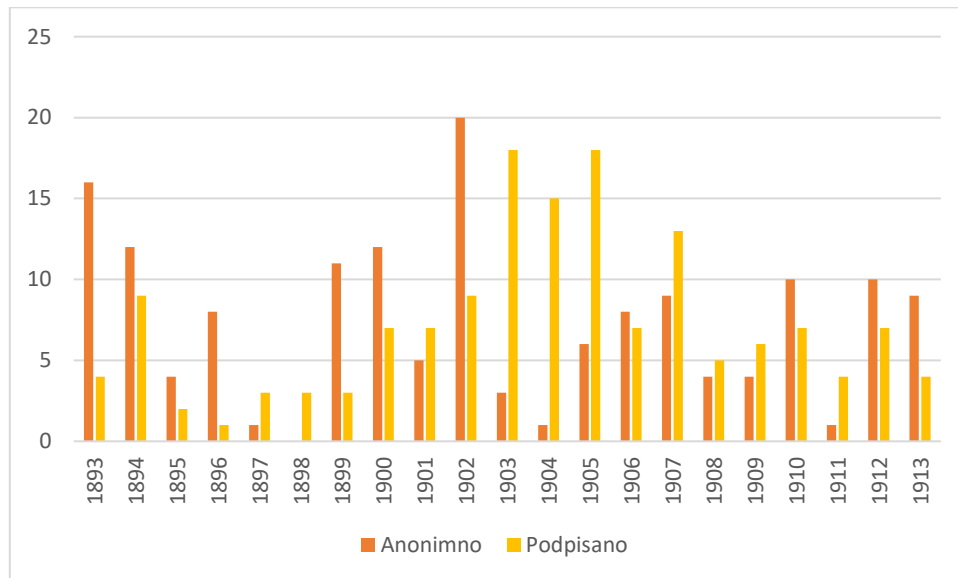
4.2 Avtorstvo

Pri vprašanju avtorstva so bila moja pričakovanja zelo visoka. Ker sem v svojo raziskavo vključila publikacije relativno dolgega obdobja enaindvajsetih let, sem pričakovala, da se bo v tem času v podlistkih pojavila določena skupina znanih imen (ali pa, da se bodo nekateri neznani avtorji uveljavili zaradi kontinuiranega objavljanja).

V prvem koraku sem ob analizi avtorje razporedila glede na vrsto podpisovanja (in nepodpisovanja), znotraj tega pa sem jih ločila tudi glede na obliko navajanja imena, saj je imelo to v mnogih primerih odločilen vpliv na prepoznavanje polnega imena avtorja in identifikacijo njegovih del v drugih slovenskih časopisih.

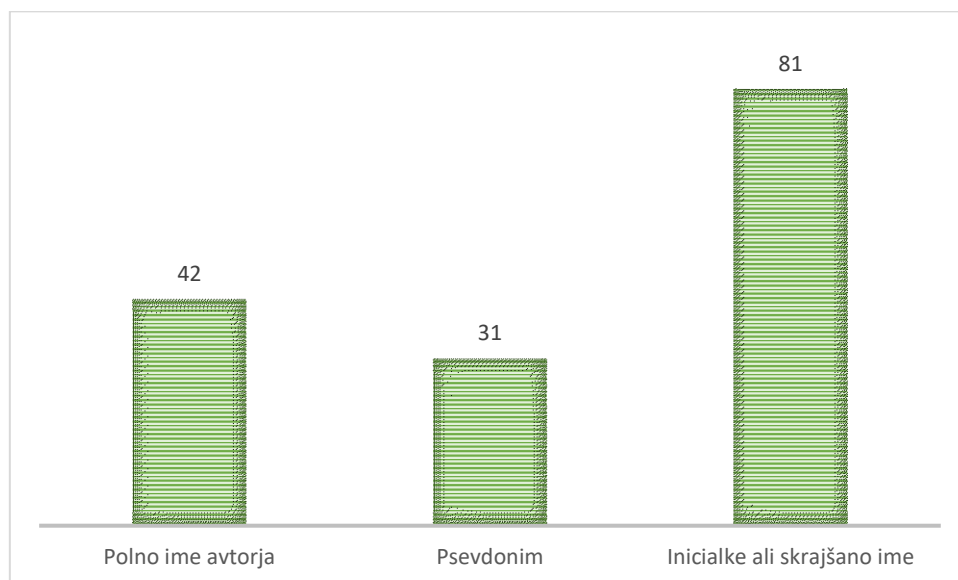
V vseh pregledanih letnikih je bilo razmerje med anonimnimi in avtorski objavami precej uravnoteženo. Anonimnih je bilo 150 besedil (kar predstavlja 49 %), pod 154 besedil (51%) pa se je avtor podpisal na enega od štirih načinov: s polnim imenom, z inicialkami (ki so lahko tudi inicialke njegovega vzdečka ali psevdonima), s skrajšano obliko imena (lahko gre tudi samo za ime ali priimek ali pa za ime, ki je skrajšano na način »I. Suša«) ali pa s psevdonomom. Ugotovitev me je presenetila, med samo analizo se mi je namreč zdelo, da je anonimna večina

del, na koncu pa se je izkazalo, da je razmerje precej enakovredno. Seveda pa to ne pomeni, da je bilo po vseh podpisanih mogoče ugotoviti, za koga pravzaprav gre.

Graf 5: Razmerje med podpisanimi in anonimnimi besedili

Razmerje med različnimi podpisi je prikazano tudi v spodnjem grafu.

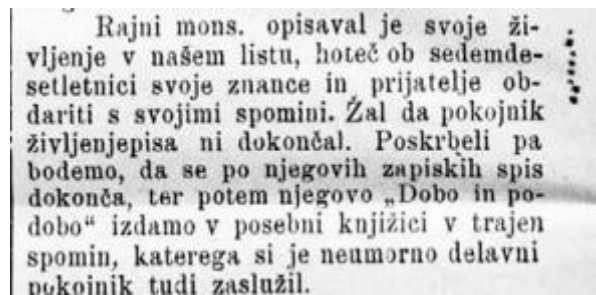
Graf 6: Razmerje med podpisanimi avtorji

Nekaj psevdonimov sem uspela razvozlati s pomočjo Slovenskega biografskega leksikona (na spletni strani Slovenska biografija) in s pomočjo Bibliografije daljšega leposlovja Gregorja Kocijana, ki je že uspel razvozlati nekatere kratice s konca 19. stoletja (v svoji raziskavi je na nekaterih mestih zajel tudi *Primorski list*). Navedene razvozlanke sem navedla tudi v bibliografiji.

Obenem želim izpostaviti nekaj zanimivih imen, ki so se v bibliografiji pojavila tudi po večkrat ali pa so vzbudila mojo pozornost.

Ivan Kiferle je služboval na Ciril-Metodovi šoli v Trstu, bil pa je tudi organist in cerkveni pevovodja. V svojem življenju je uglasbil nekaj nabožnih pesmi, ki niso izšle, obenem pa je napisal več mladinskih pesmi, ki so izšle v *Zvončku* (Primorski slovenski biografski leksikon: 2020). V *Primorskem listu* je objavljajal v letu 1894, podpisoval pa se je kot Iv. Kiferle in J. Kiferle.

Andrej Marušič je bil slovenski politik, časnikar in nabožni pisatelj, rojen v Štandrežu pri Gorici. Njegova nedovršena avtobiografija *Moja doba in podoba* je izhajala v *Primorskem listu* in kasneje izšla tudi v ponatisu (Gorica 1898). Sicer je bil Marušič konservativen pristaš katoliške stranke in Bleiweisov »narodni posinovljenec (Slovenski biografski leksikon: 2020).

Slika 6: Obvestilo o smrti Andreja Marušiča in posledičnem prenehanju izhajanja *Moje dobe in podobe* v *Primorskem listu*, leto 1898

Janko Bratina (podpisan tudi kot Janko Filipovič Serjunov) se je v literarno prozo poskušal uveljaviti že kot dijak in kasneje kot vseučiliščnik. Pisal je za različne časopise, poleg Lista tudi za Glas naroda, SN, Gorico, Dom in podobno. Njegovi teksti so večinoma krajše črtice, zgodbe ali novele, ki zajemajo snov iz domačega sveta ali študentskega življenja (Primorski slovenski biografski leksikon: 2020). V *Primorskem listu* je objavljajal v letih 1903, 1904 in 1905, skupno 10 krajših besedil, med drugim tudi eno igro s petjem.

Ivan Pregelj se je v *Primorskem listu* podpisoval kot I. Mohorov in J. Mohorov. Objavljajal je v letih 1903, 1904, 1905 in 1905, skupno kar 15 besedil.

Med bolj znane in vsesplošno odmevne avtorje bi obenem lahko uvrstili še **Janeza Evangelista Kreka** (dve besedili), **Simona Gregorčiča** (sedem besedil), **Ivana Regenta** (podpisanega z I. R in J. R. z dvema besediloma), **Andreja Pavlico** kot zbiratelja pesmi, **Štefana Kocijančiča** (dve besedili), **Frana Detelo** (eno besedilo), **Josipa Lovrenčiča** (dve besedili), **Rada Kovača** (tri besedila) **Andreja Budala** (podpisan s Pastuškin, eno besedilo) in **Alojzija Remca** (eno besedilo, podpisan z Zvoran Zvoranov).

Domači avtorji, podpisani s polnim imenom	Ostali avtorji (podpisani s skrajšanim imenom, z inicialkami ali s psevdonimom)
Simon Gregorčič, Andrej Marušič, Jože Mlinar, Janez Ev. Krek, Josip Furlani, Janez Kotar, Janko Bratina (= Janko Filipovič Serjunov), Ivan Mezinec (= Miroslav Malovrh?), Marica Potoška , Andrej Pavlica, Štefan Kocijančič, Josip Brožek, Fran Detela, Josil Lovrenčič.	M. Š., I. Veselodolski, Janez, A. Š. (= Andrej Škulj?), Iv. Suša (= Ivan Suša), Iv. Kiferle (= Ivan Kiferle), Zakrajan, Gosp. krunica, K. Dvorjanec, Prof. B. Lisi, J. G-c., I. R (= Ivan Regent, tudi J. R.), J. G., I., Pržekov, J. K. (= Ivan Kiferle?), Soški (= Alojz Gradnik?), P. A., K., I. G-L., B. N., J. Volkov, C., Gorski, I. P. (= Ivan Pregelj?), Sonja , Egidij, M. Mihaeljev, I. Mohorov (= Ivan Pregelj, tudi J. Mohorov in I. Pregelj), Vozirad, Analfabet, D. G., M. y. r., K Skotti, Plavski, C. Strahota (= Ciril Metod Vuga), Pastuškin (= Andrej Budal), Zvoran Zvoranov (= Alojzij Remec), Di., E., Novičar, Zorko G., Štefka L. , V. R., Ant. Kovačič (= Anton Kovačič), Jason Saviljev (= Joža Lovrenčič), Jos. Košanov (= Josip Košanov), Kraški prijatelj, Rado (= Rado Kovač), Trd Solkanc, Kavka, R. B., Drejofil, Taulih, I. P. Slavomir, Staro kladivce, A. P., K. Č., Dr. P., R. K., Smudinsky, Iv. Rijavec (= Ivan Rijavec), Mornar

Tabela 2: Seznam podpisanih avtorjev, avtorice so označene z odebeljenim tiskom

S psevdonimom Soški se je leta 1903 v Ljubljanskem zvonu sicer enkrat podpisal **Alojz Gradnik**, v *Primorskem listu* pa sem tak podpis odkrila pri dveh besedilih. Obstaja torej

verjetnost, da je njun avtor Gradnik. Do svojih začetnih tekstov je bil Gradnik sicer precej zadržan, besedili mu prav tako nista pripisani v Primorskem bibliografskem leksikonu. O avtorstvu zato ne moremo biti prepričani.

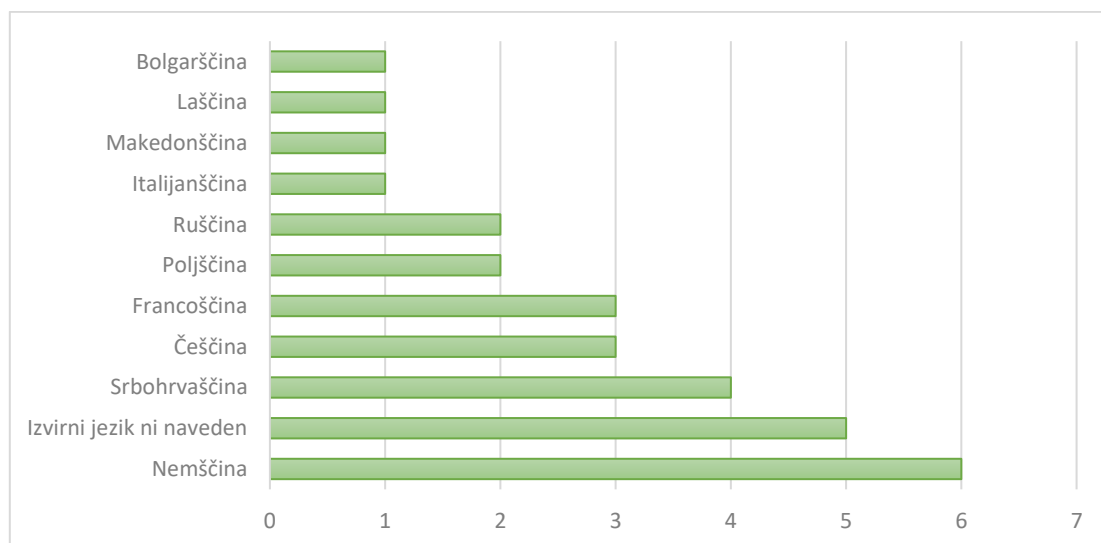
4.3 Prevedeno leposlovje in nadaljevanja

Zelo težko bi bilo ugotoviti, koliko leposlovja, objavljenega v *Primorskem listu*, je pravzaprav prevedenega, saj bi se tudi med anonimnimi lahko našlo kakšno besedilo, ki je prevedeno, a ni ustrezno označeno. Skupno število del, pri katerih je v časopisu izrecno navedeno, da so prevedena ali »prirejena« po izvirniku (čeprav jezik izvirnika in ime avtorja morda nista navedena), je 29.

Tuji avtorji	Prevajalci
Herzens Jus, Ivan Lepušić, Dr. Zwolski, R. W., Vaclav Kosmak, M. Mihejev, M. Juvanovović Batut, Kümmel, I. Nestev, Lev Nikolajevič Tolstoj, Guy de Maupassant, Bequet, J. Sundečić	J. Grilane (tudi J. G.), J. L., Sonja Simčič, Marica Potoška, Cvetko Moščan, Peter Alberti, Simon Gregorčič, Pincherle, Fužinski

Tabela 3: Avtorji izvirnikov in slovenski prevajalci

Med jeziki izvirnikov s šestimi najdenimi prevodi prednjači nemščina, sledi srbohrvaščina, obenem pa je precej besedil prevedenih tudi iz ostalih slovanskih jezikov, denimo iz ruščine, poljščine in češčine. Število najdenih prevedenih besedil je bilo sicer najvišje leta 1907 (7 prevedenih literarnih besedil), v letih 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1899, 1909, 1910 in 1911 pa prevodov ni bilo.

Graf 7: Jeziki izvirnikov

5 Zaključek

V svoji diplomski nalogi sem raziskovala leposlovje v časopisu *Primorski list* med letoma 1893 in 1913. Zaradi svoje prelomnosti ponuja zadnje desetletje 19. stoletja tudi v celotnem slovenskem okviru drugačno obravnavo od dosedanje, temu primerno pa je tudi leposlovje.

Raziskava mi je prinesla veliko. Dodobra sem spoznala, kako veliko vlogo je leposlovje igralo (in še igra) pri vzgoji preprostega in tudi manj izobraženega človeka. S seboj prinaša nauke in ideologijo. Ob naštetem pa bralec ne ostane ravnodušen.

Obenem upam, da zgodbic in pesmi *Primorskega lista* sodobni bralci ne bodo prehitro »obsodili«. Čeprav se na prvi pogled zdi, da v glavnem prinašajo verske nauke, poslušnost in ubogljivost, na mnogih točkah od tega odstopajo. Mednje so primešane tudi dobro preišljena satira, nekaj duhovitosti, pa tudi splošnočloveške vrednote, ki bi nam morale ostajati skupne. To so poštenost, zvestoba načelom in ... zmožnost odpuščanja.

Po koncu pregleda časopisov sem leposlovna dela uredila in jih objavila na spletni strani Wikivir. Na koncu sem opravila še analizo zbranih podatkov in med drugim ugotovila, da zvrstno gledano leposlovje *Primorskega lista* ni prineslo presenečenj ali inovacij.

Vseeno pa me je razveselila analiza avtorjev besedil. Med njimi se je namreč vendarle pojavilo nekaj takih, za katere smo že slišali, obenem pa tudi nekaj tistih, čigar imen na platnicah knjig ne uzremo ravno pogosto. Razmerje med domačimi in tujimi avtorji je pokazalo, da je v *Primorskem listu* objavljalo več domačih avtorjev.

O razmerju med avtorji in avtoricami si po drugi strani ne upam delati nikakršnih zaključkov. Čeprav so z ženskim imenom podpisane le tri avtorica (Sonja, Štefka L. in Marica Potoška, ob njih pa še prevajalka Sonja Simčič), obstaja verjetnost, da se kakšna ženska ustvarjalka skriva tudi za nepodpisanimi deli, za psevdonimi ali za nerazvozlanimi kraticami. Konec koncev so se v tem času ženske pogosto podpisovale tudi z moškimi imeni.

6 Bibliografija leposlovja v Primorskem listu

Polliterarne objave so označene z zvezdico (*), v statistično analizo (zvrst, vrsta, avtor, prevajalec) pa niso vključene.

Letnik 1 (1893)

Ljubi svojega sovražnika. 1893 (1/3).

M. Š.: Ob svečanej škofovske petdesetletnici sv. očeta papeža Leona XIII.. 1893 (1/4).

*Stoletnica smrti Ludovika XVI.. 1893 (1/4).

Poročna venca. 1893 (1/5).

Šivalni stroj. *Pravljica*. 1893 (1/6).

Sprava. 1893 (1/7).

Veselodolski: Kako je sin zahvalil svojo mater za poslano pleče ob Veliki noči. 1893 (1/7).

Denarji. *Resnična dogodba*. 1893 (1/8).

Zadnji redovnik. 1893 (1/9).

Zvesti Ivo. 1893 (1/10).

Slaba vzgoja. 1893 (1/11).

Doma najbolje. 1893 (1/12).

Za domovino. 1893 (1/14).

Naša ladijca. 1893 (1/15).

Janez: Uzrok. 1893 (1/16).

Kamenar. 1893 (1/17).

Ljubite svoje sovražnike. 1893 (1/20).

Kako je stric strah vjel. 1893 (1/21).

Bog je pravičen. 1893 (1/22).

Bratovski grob. 1893 (1/23).

A. Š.: Večerni zvon. 1893 (1/24). (Andrej Škulj?)

Letnik 2 (1894)

Naša pomoč v imenu Gospodovem. 1894 (2/1).

Nezgode branjevke Mete Poberavke. 1894 (2/2).

Kako se maščuje katoliški duhovnik. *Resnična povest*. 1894 (2/3).

Moj nesrečni prijatelj. 1894 (2/4).

Sedibus coeli nitidis. *Hvalospev*. 1894 (2/6).

Nočni potnik. 1894 (2/6).

Lux o decora patriae. *Hvalospev*. 1894 (2/7).

A. Š.: Malinov Tine. 1894 (2/7).

Iv. Suša. (= Ivan Suša): Dva mrliča – ena luč. 1894 (2/8).

Kaj boš meni pravil!. 1894 (2/9).

Iv. Suša. (= Ivan Suša): Lažnjivi kljukec. 1894 (2/10–11).

Leonu XIII. *Almanah bogoslovne mladeži v Zagrebu*. 1894 (2/10).

Zvonov glas ni prazen. 1894 (2/12–13).

Iv. Kiferle. (= Ivan Kiferle): Pomoč Božja. 1894 (2/14).

I. Veselodolski.: Sveti Peter na modrasi. *Narodna pravljica*. 2. 8. 1894 (2/15).

Vaška starka. 1894 (2/16).

Bog skrbi za svoje. 1894 (2/17).

Simon Gregorčič.: Vseh mrtvih dan. 1894 (2/17).

J. Kiferle (= Ivan Kiferle): Ranjki Juri. 1894 (2/18).

Simon Gregorčič.: Vrlemu možu (Andr. Jekšetu). 1894 (2/19).

Simon Gregorčič.: Pozabljenim. 1894 (2/21).

Letnik 3 (1895)

Zakrajan.: Zvesto, Slovenci se Cerkev v načelih držite!. 1895 (3/1).

Nezgode starega Ožurja. 1895 (3/5).

Za zdrave bolnike. 1895 (3/6).

Nikar ne slači suknje, predno greš spat!. 1895 (3/6).

M. Š.: Angelj varuh. 1895 (3/7).

Očetova žrtev. 1895 (3/8).

Letnik 4 (1896)

Delavčeva prisega. 1896 (4/1).

Iskrice. 1896 (4/2, 7, 8).

*Č.: Božje sodbe v predpustu. 1896 (4/6).

Kralj Matijaž in general Žiga pl. Nostič. 1896 (4/6).

*Cesta na levem bregu Soče. 1896 (4/14).

Gosp. krunica.: Stari Jakob. 1896 (4/14).

*Nekaj za tobakarje. 1896 (4/19, 22, 26).

Škof Pie in Napoleon III.. 1896 (4/27).

Za november. 1896 (4/32).

Starček in oče našega presv. cesarja Frančišk Karol. 1896 (4/34).

Opravičen strah. 21. 12. 1896 (4/36).

Mrtev. 1896 (4/36).

Letnik 5 (1897)

K. Dvorjanec: Sreča. 1897 (5/1).

Žrtva spovedi. *Resnična prigodba*. 1897 (5/19).

K. Dvorjanec: Kako se je ženil Peter Zlatič. 1897 (5/21, 23, 24, 25).

Prof. B. Lisi: Nekaj za vinotok. *Iz zbirke resničnih prigod*. 1897 (5/29).

Letnik 6 (1898)

K. Dvorjanec: Čas. *Sličica v dramatični obliki*. 1898 (6/1, 6, 8, 9)

Andrej Marušič: Moja doba in podoba. 1898 (6/3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29).

K. Dvorjanec: Oče naš. *Prevedeno iz hrvaščine*. 1898 (6/33, 34, 35, 36) in 1899 (7/1).

Letnik 7 (1899)

Iz življenja sv. očeta Pija IX.. *Resnična dogodba*. 1899 (7/2).

Mirni sosedje. 1899 (7/4, 5).

Zločin in kazen. 1899 (7/7).

Jože Mlinar: Zbor pevcev in godcev. *Prvič objavljeno v Demokraciji*. 1899 (7/15).

Hvaležen sem Vam. 1899 (7/16).

Janez Ev. Krek (= Janez Evangelist Krek): Prolog k vseslovenski delavski slavnosti. 1899 (7/18).

Pot v Opatijo. *Humoreska*. 1899 (7/20, 21, 22).

Dobro serce. *Črtica iz mladosti grofa Chamborda*. 1899 (7/23).

Poskušnja hrabrosti. 1899 (7/24).

Bog pomagaj!. 1899 (7/26).

Josip Furlani: V proslavo petdesetletnice našega mašništva. 1899 (7/27).

Begun. *Iz starih zapiskov*. 1899 (7/29).

Jetnišničar. 1899 (7/30).

Tepen tat. 1899 (7/32).

Letnik 8 (1900)

Kako se je Matijče odvadil kleti. 1900 (8/6).

Nekaj za predpust. 1900 (8/7).

Slika sedanjega časa. *Po resnični dogodbi.* 1900 (8/8).

Roka božja. 1900 (8/11, 15).

J. G-c.: Fabella paschalis. *Velikonočna prilika.* 1900 (8/17, 18).

Izgubljeni sin. 1900 (8/19).

I. R. (= Ivan Regent): Iz ljubezni do matere. 1900 (8/21).

K. Č. Bogotajec na morju. 1900 (8/22).

J. R. (= Ivan Regent): Zmaga ljubezni. 1900 (8/25).

Pomladna cvetka. 1900 (8/ 27, 28).

Kako umiramo. 1900 (8/30).

Herzens Jus. Rozina. *Priredil (in iz nemščine prevedel?) J. Grilane.* 1900 (8/31, 32).

J. G. Črtice iz življenja našega presvetl. cesarja Franca Jožefa I.. Po Weltblattu. 1900 (8/35, 40).

Pozdrav novim zvonovom v Branici. 1900 (8/42).

Kje je Voglarjevega Korleta pamet srečala. 1900 (8/45).

Srečna smrt. *Iz nemščine prevedel J. L.* 1900 (8/47).

Kdor vero izgubi, vse izgubi. 1900 (8/48).

Povest stare Ivanke. 1900 (8/50).

Pržekov: Brat Avrelj. 1900 (8/51).

Letnik 9 (1901)

Pržekov: *Dijaška slika*. 1901 (9/2).

*In Excelsis. 1901 (9/4).

J. K.: Kamenje. 1901 (9/6).

Pržekov: Invalid. 1901 (9/13).

Pogovori iz sedanjih dni za današnje čase. 1901 (9/30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39).

Soški (= Alojz Gradnik?): Kako sta hribolazca Tine in Tone šla na Črno prst. *Šaljiva sličica*. 1901 (9/ 36 37).

Janez Kotar: Kako je blaženi Brikcij sv. Kri čudežno prenesel iz Carjega grada k sv. Krvi. 1901 (9/42, 43).

J. R. (= Ivan Regent): Gostilna »Pri zlatem kozarcu«. 1901 (9/44, 45, 46).

Česa nas uči narava. *Prevedeno iz nemščine*. 1901 (9/47).

Ključavničar Janko. *Prevedeno iz nemščine*. 1901 (9/48, 49).

P. A.: Plemenito delo. 1901 (9/50).

Čaščena bodi kraljica. 1901 (9/51).

Hudo povračilo. *Resnična dogodba*. 1901 (9/52).

Letnik 10 (1902)

Po krivem na smrt obsojen. 1902 (10/3).

K.: Spomini očeta Poljanca. 1902 (10/7, 8).

I. G-L.: Suvenir iz pustnih dni. 1902 (10/8).

Spreobrnjeni Anglež. 20. 2. 1902 (10/8).

Čudne so božje poti. 20. 2. 1902 (10/8).

B. N.: Od matere – k materi. *Prevedeno iz češčine*. 1902 (10/12, 14)

J. Volkov: Mislice – iskrice. 1902 (10/16, 19).

*Dogodbica iz življenja kardinala Messie. 1902 (10/16).

Ivan Lepušič: Križ. *Črtica iz Bosne*. 1902 (10/17, 18, 19, 20).

C.: Zadnje tovariševe besede. 1902 (10/23).

K.: Črni "nazadnjaki". *Prirajeno (in prevedeno?) po nemškem izvorniku*. 1902 (10/24).

Prijatelj. 1902 (10/25).

Rešitev. 1902 (10/26).

Dr. Zwolski: Sovražna soseda. *Prevedeno iz poljščine*. 1902 (10/27, 28)

Njegovi Prezvzišenosti gospodu Andreju Jordanu, goriškemu knezoškofu in metropolitu, ob priliki Njegovega posvečenja v Gorici. 1902 (10/29).

Ivan Socijalist - kam človeka pripeljejo socijalistični nauki. 1902 (10/31).

Kako je kmet trgovca naučil verovati. 1902 (10/32).

Skopost se sama kaznuje. 1902 (10/37).

Mi se hranimo dobro in živimo brez skrbi. 1902 (10/37).

Krčmarica v Ribjem dolu. 1902 (10/38).

Kapelanova propoved. 1902 (10/39).

Samostojen mož bodi. 1902 (10/40)

Poboljšal se je. 1902 (10/44).

Mojster Juri. 1902 (10/46).

Kres. 1902 (10/46).

Čudna božja previdnost. 1902 (10/49).

O zakladu pod Čavnjem. 1902 (10/50).

Česnikov Jože se ženi. 1902 (10/50).

Gorski: Kako je srečal Dolinčer volka. 1902 (10/51).

Veseli božični večer. 1902 (10/52).

Letnik 11 (1903)

I. P. (= Ivan Pregelj?): Pevcem Svetolucijskim svojim milim rojakom v pozdrav. 1903 (11/1).

Gorski: Kedar smo pri kozarcu. 1903 (11/2).

R. W.: Vrag v škripcih. *Prevedeno (iz nemščine?)*. 1903 (11/3).

Pogodba med zakonskima. 1903 (11/4).

Gorski: Gorske slike. 1903 (11/5, 7, 12, 14, 17, 18, 20, 21, 24, 27, 28, 29).

*Poglejmo Kineze. Črtica iz življenja (11/9, 10, 11,)

Sonja: Moja mama. 1903 (11/13).

Velikonočno jutro. 1903 (11/15).

Egidij: Skalnica. *Psalmi v čast M. D. svetogorski. Prirejeno po Visoki pesmi*. 1903 (11/17, 23, 26, 34, 38, 44, 48).

*M. Mihaeljev: Ogrsko ali nekdanje marijansko kraljestvo in Hrvatska. 1903. (11/22, 23).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Na krivem potu. *Slika*. 1903 (11/34).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Pravlјica o sreči. 1903 (11/35).

Gorski: Kaj je sanjaj Zavetnikov Cenček. 1903 (11/36).

*Vozirad: Moja pot na Krn. 1903 (11/37, 38, 39, 40, 41, 42).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Materi v slovo. 1903 (11/42).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Grobovi cvetejo. 1903 (11/44).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Jeseni je bilo. *Slika*. 1903 (11/45).

Na božji poti. 5. 11. 1903 (11/45).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Zadnji korak. *Črtica*. 1903 (11/47).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Ali je »človek in pol« ali Bog-človek?. *Sanje*. 1903 (11/48). →
oznaka ni všteta v analizo

Soški (= Alojz Gradnik?): Kovačev študent. *Burka v treh dejanjih*. 1903 (11/49, 50).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Za očeta. *Črtica*. 1903 (11/51).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Moje molitve v božični noči. 1903 (11/52).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): Vaški Salamon. 1903 (11/53).

Letnik 12 (1904)

Ivan Mezinec (= Miroslav Malovrh?): Žrtva spovedne tajnosti. *Zgodovinska povest*. 1904 (12/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15).

Priredil P. A. : »Posvečeno bodi Tvoje ime!«. *Postna slika*. 1904 (12/9).

Marica Potoška: Velikonoči zvonovi. 1904 (12/16, 17).

Vaclav Kosmak: Kriva tatvine. *Prevedeno iz češčine*. (12/18, 19, 20, 21).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): Mejniki. 1904 (12/22).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): Opeharjeni krčmar. *Igra s petjem*. 1904 (12/23).

Dvoboj z morjem. *Prevedla Sonja Simčič*. 1904 (12/24).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): O velikem zajcu. 1904 (12/25).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): Ne sušite perila. 30. 6. 1904 (12/26).

Vaclav Kosmak: Zvesti pastir. *Iz češčine prevedla Marica Potoška*. 1904 (12/27, 28).

Zbral Andrej Pavlica: Cvetje z vrtov večnih višav. 1904 (12/29, 31, 36, 43, 47), 1905 (13/1, 3, 7, 12, 17, 23, 34, 39), 1906 (14/19, 24), 1906 (15/5).

Janko Filipovič Serjunov (= Janko Bratina): Požarna bramba v deveti deželi. 1904 (12/29).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Povest o križani mladosti. 1904 (12/32).

Gorski: Kako je Joška gonil ovce. 1904 (12/33).

Analfabet: Izpod Čavna. 1904 (12/34).

*I. V. Milan: Spomini s pota. 1904 (12/35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52), 1905 (13/1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Brezmadežni. 1904 (12/49).

Letnik 13 (1905)

Organistova tožba. 1905 (13/2).

Dijakova oporoka. 1905 (13/4).

Simon Gregorčič: O smrti velikega vladike Jos. J. Strossmayrja. 1905 (13/16).

*A. P.: Izlet na Otlico. 1905 (13/18).

Kako jo je skupil Skalarjev Janez ali Čudotvorni prašek. 1905 (13/19).

Janko Bratina: Kramar na vasi. 1905 (13/20).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Večerni ave. 1905 (13/21).

Janko Bratina: Mati. 1905 (13/22).

D. G.: Majnik se poslavlja. 1905 (13/22).

I. Mohorov (= Ivan Pregelj): Zdrava, morska zvezda. *Povest*. 1905 (13/23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)

D. G.: Misli na Boga. 15. 6. 1905 (13/24).

D. G.: Presrečni dan prvega sv. obhajila. 1905 (13/25).

D. G.: Nazaj k Srcu Jezusovemu!. *Sonet*. 1905 (13/26).

D. G.: Na polju križ stoji. 1905 (13/27).

M. Mihejev: Angel varuh. *Pripovedka*. *Prevedel Cvetko Moščan*. 1905. (13/32, 33, 34).

M. y. r.: Ne skušaj Boga. *Resnična dogodba*. 1905 (13/32).

»Pasijonska igra« ali »Življenje in trpljenje Gospodovo«. *Prevedel Peter Alberti*. 1905 (13/35).

Janko Bratina: Naš pismonoša. 1905 (13/36).

Simon Gregorčič: Prešernu. Ob odkritju spomenika v Ljubljani. 1905 (13/37).

V slabi družbi. 1905 (13/37, 38).

Marica Potoška: Kako se je Mlinarjev Janko ženil. 1905 (13/39, 40, 41).

Po zmoti k pravi poti. 1905 (13/45, 46, 47, 48, 49, 50).

J. Mohorov (= Ivan Pregelj): Sv. Lucija. 1905 (13/49).

K. Skotti: Rusce za glavo. 1905 (13/51, 52), 1906 (14/1).

Plavski: Mačka. 1905 (13/51).

Letnik 14 (1906)

Plavski: Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. 1906 (14/3).

Jezuit in prostozidar. 1906 (14, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23)

Smola. 1906 (14/8).

S trnovske planote. 1906 (14/9).

Njegovi prevzvišenosti Dr. Francišeku Sedeju. 1906 (14/12).

C. Strahota (= Ciril Metod Vuga): Nima pomladi. 1906 (14/18).

Sreča, kje si?. *Precej resnične pravljice*. 1906 (14/26).

Pastuškin (= Andrej Budal): Kokoš na varnem. *Slika izza Sivčevih vojaških let*. 1906 (14/31, 32).

M. Juvanovović Batut: Žganjar Lacko. *Prevedeno iz srbščine*. 1906 (14/36, 38).

Veselica v Jarku. 1906 (14/40).

Štefan Kocijančič: Marija devica Kronana na Sveti Hori blizo Gorice. 1906 (14/41).

Štefan Kocijančič: Mariji. *Po italijanski pesmi O amabile Maria*. 1906 (14/43).

Molitev Jeremije, velikega preroka in domoljuba. *Prevod iz Svetega pisma napisal Simon Gregorčič*. 1906 (14/45).

Zvoran Zvoranov (= Alojzij Remec): Umril je mož. *Umrlemu pesniku S. Gregorčiču v spomin*. 1906 (14/49).

Lipe in Lizika. 1906 (14/49, 50).

Letnik 15 (1907)

V Ameriko. 1907 (15/1).

Di.: Za ciljem. 1907 (15/2, 3, 4, 5, 7, 8, 9).

Prيرهjeno po Kümmele: Aleluja. 1907 (15/13).

I. Nastev: Vrag in brata. *Makedonska pravljica*. 1907 (15/14).

E.: Piruhi Korenčkovega Tomaža. *Slika iz vojaškega življenja*. 1907 (15/15).

Lev Nikolajevič Tolstoj: Dobri gospodar in zlobni vrag. *Pripovedka*. Prevedel F. B. 1907 (15/16).

Volilna I. 1907 (15/19).

Novičar: Volilna II. 1907 (15/19).

Po volitvah. 1907 (15/21).

Pogrebna pesem goriški liberalni stranki. 1907 (15/22).

Ali sem ... ali nisem?. *Poljska humoreska*. 1907 (15/24, 25, 26, 28).

Guy de Maupassant: Vrvica. 1907. (15/ 29, 30).

Josip Brožek: Kdo je bil kriv?. 1907. (15/32, 33, 34, 35).

Božja milost. *Iz francoščine prevedel Pincherle*. 1907 (15/36).

Vrba. *Prosto poslovenjeno*. 1907 (15/37, 38).

Mohorov (= Ivan Pregelj): Iz kronike študenta. 1907 (15/40).

Zorko G.: Dan vernih duš. 1907 (15/44).

Štefka L.: Jesenski cveti. 1907 (15/44).

Gospod nadkomisar. 1907 (15/46, 50).

Na Miklavžev večer. 1907 (15/49).

Fran Detela: Malo življenje. *Povest*. 1907 (15/51, 52).

Simon Gregorčič: Čas. 1907 (15/52).

Letnik 16 (1908)

V. R.: Mrtvemu drugu. *A. Belingerju, bogoslovcu v spomin*. 1908 (16/1).

Janez Tominec in njegova žena. 1908 (16/2, 3).

Kri. *Prevedeno iz ruščine*. 1908 (16/5, 6).

Bequet: Modri robec. *Iz francoščine prevedel Fužinski*. 1908 (16/7).

Spoštuj očeta in mater!. *Iz laščine prevedel Fužinski*. 1908 (16/14, 17).

Mali Miha jezno piha. 1908 (16/34).

D. G.: Slovanski jug. 1908 (16/35).

Ant. Kovačič: Pesem »Kmečkih zvez«. 1908 (16/38).

Jason Saviljev (= Joža Lovrenčič): Mlin ob Nadiži. *Idila*. 1908 (16/43), 1909 (17/5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16).

Letnik 17 (1909)

Jos. Košanov: Podoreharji. *Povest iz naših gor*. 1909 (17/18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 34).

Lojzetu Štreklju v album. *Iz Sežanskega*. 1909 (17/40).

Nazaj Štrekelj. 1909 (17/40).

Kraški prijatelj: Iz potovanja po Komenskem po splošnih volitvah. 1909 (17/41).

Biciklist: Spomin na Kanal. 1909 (17/42).

Rado (= Rado Kovač?): Na tujih grobeh. 1909 (17/43).

Trd Solkanc: Stoji prijazna vas. 1909 (17/43).

*K. K.: Pismo iz Aleksandrije. 1909 (17/44), 1910 (18/50, 52), 1911 (19/9, 10, 20, 21).

Prizori iz moderne obrtne šole. 1909 (17/45).

Pokojnemu Alojziju Jeriču, deželnemu poslancu. 1909 (17/45).

Kavka: Megla gosta Kras pokriva. 30. 12. 1909 (17/52).

Letnik 18 (1910)

I. Pregelj (= Ivan Pregelj): Preč. g. župniku J. Fabijanu. 1910 (18/3).

27. XII. 1909. 1910 (18/3).

V Biljah vse je na nogah. 1910 (18/7).

R. B.: O Veliki noči pride *Črtica*. 1910 (18/12).

Drejofil: Če prideš pa, Dreja. 1910 (18/15).

Andreju Velikemu vulgo Gabrščeku. 1910 (18/15).

Našim veleposestnikom. 1910 (18/16).

Taulih: Na viz'ti. 1910 (18/16).

Križanemu: Spomin na sv. misijon v Štjaku. 1910 (18/19).

Pomladna cvetka. 1910 (18/19).

Razgovor med Napoleonom I. in papežem. 1910 (18/36).

Zadnja pot. 1910 (18/43).

I. P. Slavomir: Zadnji Ave Marija. 1910 (18/44).

Simon Gregorčič: Mojemu zdravniku. 1910 (18/49).

Staro kladvice: Odmevi iz Lokovca. 1910 (18/49).

Razglašenje Gospodovo. *Psalmi*. 1910 (18/51).

Po volitvah v Kostanjevici. 1910 (18/52).

Letnik 19 (1911)

*A. P.: Na Skalnico. 1911 (19/1, 3).

Smudinsky: Pastirček Pepče. *Črtica*. 1911 (19/11, 12, 13, 14).

Ivan Pregelj: Spomin na sv. birmo. 1911 (19/29).

Predragi novomašnik!. 1911 (19/31).

Josip Lovrenčič: Prečastitemu gospodu Blažiju Grča. 1911 (19/36).

K. Č.: Na sv. večer. *Čudna prigodba*. 1911 (19/51).

Letnik 20 (1912)

Josip Lovrenčič: Veličastnemu g. Antonu Gregorčič. 1912 (20/1).

Prevarjeni slepar. 1912 (20/13, 14).

Prašiča mu je ukradel. 1912 (20/14).

Stegnjen spi ko žrd na vozi. 1912 (20/14).

Proti pogubi. 1912 (20/15, -).

*Č. pl. Resina: Sprehodi ob beneški meji. 1912 (20/17, 19).

Gorski postopač: Z Brusom po Brdih in Furlaniji. 1912 (20/22)

Dr. P.: Pod črno prstjo. 1912 (20/23, 24).

Kako se je braniški Jože prvokrat kopal v morju. *Resnična dogodbica*. 1912 (20/23).

Rado Kovač: Kako se je ribič pripravljaj na smrt. *Resnična dogodbica*. 1912 (20/31).

Rado Kovač: Vremenik. *Vaška slika*. 1912 (20/32).

Dr. P.: Prepir med drevjem. *Prilika*. 1912 (20/35).

Šumi Marica. *Bolgarska narodna pesem*. 1912 (20/44).

Norska desetica. 1912 (20/45, 50), 1913 (21/2).

J. Sundečić: *Črnogorska himna*. 1912 (20/45).

Vojska in sveta noč. 1912 (20/51).

Požar v deveti deželi. 1912 (20/51).

Silvestrov večer. 1912 (20/52).

Letnik 21 (1913)

Iskrice: pesmice. 1913 (21/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 36).

Novi vek. *Romantičen igrokaz v petih dejanjih*. 1913 (21/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 42, 43).

Hlebček kruha. 1913 (21/3).

Strah. 1913 (21/4).

R. K.: Tihotapčevo maščevanje. *Slike iz beneške meje*. 1913 (21/6, 7, 8, 9).

Kako so dobili tatu. 1913 (21/11).

Denar. 1913 (21/12).

Smudinsky: Nekaj iz naših gozdov. 1913 (21/16).

Pesem o Skadru. *Srbska pesem*. 1913 (21/18).

Iv. Rijavec: Ščinkovec, prekoristna ptica. *Resnična dogodba*. 1913 (21/22).

Mornar: Usoda?. 1913 (21/32, 33, 34).

Božji mlini. 1913 (21/42).

7 Viri in literatura

Branko Marušič. Pregled politične zgodovine Slovencev na Goriškem 1848–1899. Nova Gorica: Goriški muzej, 2005.

Ferdo Gestrin in Vasilij Melik. Slovenska zgodovina od konca osemnajstega stoletja do 1918. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1966.

Gregor Kocijan. Slovenska kratka pripovedna proza 1892–1918 (Bibliografija). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1988.

Gregor Kocijan. Kratka pripovedna proza od Trdine do Kersnika. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1983.

Matjaž Kmecl. Mala literarna teorija. Ljubljana: Borec, 1995.

Miran Hladnik. Začetki slovenskega feljtonskega romana. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014.

Primorski list. dLib.

Primorski slovenski biografski leksikon.

Slovenski biografski leksikon.

Izjava o avtorstvu

Spodaj podpisana **Klara Širovnik** izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Kraj in datum: Ptuj, 31. avgust 2020

Podpis kandidatke: